

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH:

**IKONA ŚW. BAZYLI WIELKI, JAN ZŁOTOUSTY,
GRZEGORZ BŁOGOSŁAWIONY
OBRAZ ŚW. TRÓJCA**

Z CERKWI PRAWOSŁAWNEJ P.W. ŚW. MIKOŁAJA
w Zabłociu
powiat bialski
diecezja lubelsko – chełmska

Opr. Małgorzata Podgórska – Makal

Konserwator dzieł sztuki

Upr. konserwatorskie 20/K/97

Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN
styczeń 2021

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

OPIS

- Ikona z przedstawieniem „Św. Bazyli Wielki, Jan Złotousty, Grzegorz Błogostawiony”
Ikona w kształcie prostokąta pionowego o wym. 93 x 78 cm.
- Technika olejna (?) na desce (Lipa)
Ikona „Św. Trójca” w snycerskim, złotym obramieniu w kształcie trójlistnym o wym. 40 x 58 cm.
Technika olejna (?) na desce (Lipa)
- Drewniana rama

Całość o wym. 185 x 124 cm.

Ikona i obraz malowane na desce lipowej.

Czas powstania: 1738 r.

Św. Bazyli Wielki, Jan Złotousty, Grzegorz Błogostawiony - przedstawienie wielopostaciowe, kompozycja zamknięta, statyczna. trzej święci ukazani do pasa. Pod każdym świętym słowa objaśnienia w języku starocerkiewnym.

Ubrani w szaty liturgiczne, omoforiony, krzyże na piersi, mitry na głowach. Święci w lewych dłoniach trzymają księgi, prawe uniesione w geście błogostawieństwa. Tło złote z grawerowanym ornamentem plecionkowym. Wokół głów świętych złote nimby zamknięte szerokim ornamentem z dekoracją emalią. Rama drewniana, częściowo złota, częściowo malowana w kolorze czerwonym.

Św. Trójca - nad ikoną obraz z przedstawieniem św. Trójcy. W rodzaju zwieńczenia obramowanego bogatym ornamentem akantowym wychodzącym z dolnej, symetrycznej woluty w centrum - pole zamknięte łukiem trójlistnym. Ikona przedstawia dwie postaci – Boga Ojca i Syna Bożego z gołębicą pomiędzy nimi. Postaci siedzące na obłokach., Chrystus w czerwonym płaszczu, Bóg Ojciec w różowej sukni i granatowym płaszczu. W dłoniach trzyma niebieską kulę.

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ikony są w złym stanie, wymagającym przeprowadzenia zabiegów konserwatorskich. Na całej powierzchni bardzo zauważalne daszkowato uniesione łuski, spękania, liczne odspojenia i wykruszenia warstwy malarskiej.

Obecne miejsca z pęcherzami (odspojeniami warstwy malarskiej).

Warstwa malarska mocno zabrudzona, werniks pożółkły, widoczne mechaniczne uszkodzenia warstwy malarskiej. Grunt partii złotej mocno spękany, wykruszający się. Warstwa pozłoty poprzecierana, widoczny pulment.

Drewno zaatakowane przez szkodniki drewna – zauważalne otwory wylotowe po żerowaniu.

Rama w bardzo złym stanie. Mocno zabrudzona, widoczne ubytki gruntu i odspojenia od podłoża. Złoto poprzecierane miejscami do gruntu.

Przyczynami zniszczeń są osadzający się kopeć ze świec, kurz unoszący się w powietrzu, ekspozycja na światło, zmieniające się warunki w świątyni, zmieniająca się wilgotność powietrza i temperatura.

Konieczne jest wykonanie pełnej konserwacji technicznej i estetyzującej w celu przywrócenia pierwotnego wyglądu ikony.

Obiekt znajduje się w świątyni czynnej, w której okresowo odbywają się nabożeństwa. Świątynia jest murowana z cegły.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

IKONY

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektów. Obiekty zostaną zdemontowane i zabezpieczone przed transportem do pracowni konserwatorskiej.

Lico ikon zostanie oczyszczone z zabrudzeń i pociemniałego werniksu metodami dobranymi na podstawie przeprowadzonych prób odporności chemicznej warstwy malarskiej.

Partie złocenia w tle zostaną oczyszczone gumką w proszku lub delikatnymi zmywaczami.

W trakcie czyszczenia podniesione łuski warstwy malarskiej zostaną podklejone wodną dyspersją POW z użyciem kautera.

Oczyszczone zostanie odwrocie ikon.

Wykonane zostanie trucie drewna stanowiącego podobrazie ikon. Zabieg ten wykonany zostanie preparatem Xyrelin aplikowanym przez posmarowanie odwrocia pędzlem i wstrzyknięcie pod ciśnieniem preparatu w otwory wylotowe. Po zaaplikowaniu preparatu ikona zostanie zafoliowana i pozostawiona na okres 10 dni w szczelnym opakowaniu.

W przypadku gdy będzie to konieczne deski podobrazia zostaną wzmocnione poprzez impregnację drewna 5% roztworem Paraloidu B 72 w toluenie.

Ubytki drewna zostaną założone szpachlą do drewna, wykonane zostanie scalenie kolorystyczne odwrocia.

Wykonane zostaną uzupełnienia ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej. Powierzchnia kitów zostanie opracowana zgodnie z powierzchnią oryginału. Warstwa malarska zostanie zabezpieczona werniksem retuszerskim.

Po nałożeniu werniksu wykonany zostanie retusz warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego w technice olejno – żywicznej. Po wypunktowaniu ikona zostanie zawerniksowana werniksem końcowym damarowym.

RAMA

Powierzchnia ramy zostanie oczyszczona z wtórnych lakierów i przemalowań. Partie złoczone oczyszczone zostaną poprzez gumowanie powierzchni w celu zdjęcia zabrudzeń.

Odspojone grunty zostaną podklejone, najbardziej zdegradowane – usunięte.

Pęknięcia zostaną sklejone, miejsca pęknięć wzmocnione koteczkami dobranymi do wielkości elementu. Przeprowadzona zostanie dezynfekcja i dezynsekcja ramy środkiem grzybobójczym i środkiem owadobójczym. Istniejące ubytki drewna zostaną uzupełnione akrylową szpachlą do drewna. Brakujące partie gruntów, zostaną uzupełnione, powierzchnia uzupełnień zostanie opracowana zgodnie z powierzchnią oryginalną. Przetarte złoczenia zostaną uzupełnione metodami tradycyjnymi zgodnie z pierwotnym układem.

Wykonany zostanie retusz kolorystyczny ramy.

Po wykonaniu prac powierzchnia ramy zostanie zabezpieczona.

W trakcie trwania prac konserwatorskich prowadzona będzie dokumentacja wykonanych zabiegów.

Wszystkie zmiany programu prac konserwatorskich uzgodnione zostaną z przedstawicielami WUOZ.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Zabezpieczenie lica obrazu.
3. Oczyszczenie i dezynfekcja odwrocia roztworem Lichenicidy w etanolu.
4. Oczyszczenie chemiczne warstwy malarskiej z zabrudzeń i pozostałości werniksu mieszaninami rozpuszczalników, których działanie przerwane będzie terpentyną balsamiczną.
5. Podklejenie odspojonych fragmentów warstwy malarskiej dyspersją wodną POW przy użyciu kautera.
6. Miejscowe utwardzenie Paraloidem B 72 zniszczonych fragmentów deski podobrazia.
7. Założenie kitów szpachlą do drewna i scalenie kolorystyczne deski podobrazia.
8. Uzupelnienie ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej. (Kity wyrównujące powierzchnię pod retusz – punktowanie warstwy malarskiej).
9. Opracowanie powierzchni kitów zgodnie z powierzchnią oryginału.
10. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem pośrednim.
11. Wykonanie scalenia kolorystycznego tj. punktowania warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego wykonanego w technice olejno - żywicznej.
12. Wyrównanie optyki warstwy malarskiej poprzez zabezpieczenie werniksem konserwatorskim końcowym.

RAMA

1. Oczyszczenie powierzchni ramy z wtórnych lakierów i przemalowań. Partie złoczone oczyszczone zostaną poprzez gumowanie powierzchni w celu zdjęcia zabrudzeń.
2. Podklejenie odspojonych gruntów i usunięcie partii zdegradowanych.
3. Sklejenie pęknięć z zastosowaniem kołeczków w celu wzmocnienia, dobranych do wielkości elementu.
4. Dezynfekcja i dezynsekcja ramy koniecznym dezynfekcja środkiem grzybobójczym (Lichenicida) i środkiem owadobójczym (Xyrein).
5. Uzupelnienie istniejących ubytków drewna akrylową szpachlą do drewna.
6. Uzupelnienie brakujących partii gruntów,
7. Opracowanie powierzchni uzupełnień zgodnie z powierzchnią oryginalną.
8. Uzupelnienie przetartych złoczeń metodami tradycyjnymi zgodnie z pierwotnym układem.
9. Retusz kolorystyczny ramy metodą retuszu naśladowczego wykonanego w technice olejno - żywicznej.
10. Zabezpieczenie powierzchni ramy.
11. Prowadzenie dokumentacji wykonanych zabiegów w trakcie trwania prac konserwatorskich

mgr Małgorzata Podgórska-Makal
nr dyplomu ASP w Warszawie 4997
upr. konserwatorskie. 20/K/97
20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7
tel. 501030663, 501030687

Lublin 25 styczeń 2021

Fot. nr. 1 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski – Ikona „Św. Bazyli Wielki, Jan Złotousty, Grzegorz Błogosławiony” oraz obraz „Św. Trójca” - stan obecny. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.